

# Projekt excelentního výzkumu SALVAGE sdružuje 8 institucí a cílí na prevenci rakoviny

24.5.2024 - | Masarykův onkologický ústav

**Zhoubné nádory jsou druhou nejčastější příčinou úmrtnosti v ČR a EU, přitom téměř polovině těchto úmrtí lze zabránit prevencí.**

Projekt SALVAGE, celým názvem „Záchrana životů prostřednictvím výzkumu v oblasti včasné detekce a prevence rakoviny: Molekulární, genomické a sociální faktory“, se zabývá hlavními výzvami ve výzkumu v oblasti primární, sekundární a terciární onkologické prevence. Tento týden se zástupci konsorcia setkali na půdě hlavního řešitele projektu Masarykova onkologického ústavu v Brně a slavnostně zahájili jeho realizaci. Ta přispěje k naplňování hlavních cílů Evropského plánu boje proti rakovině, EU Mise Rakovina a Koncepce zdravotnického výzkumu ČR 2030. Současně přinese výsledky uplatnitelné v klinické praxi, posílí mezinárodní spolupráci a sníží deficit výzkumu v této oblasti.

*„Projekt SALVAGE má tři výzkumné záměry, ve kterých se zabýváme příčinami vzniku přednádorových stavů a nádorů a možnostmi jejich ovlivnění, a to na úrovni buněk, jedinců a celých populací. Propojujeme laboratoře s klinickou praxí a excelentní vědecké týmy napříč Českou republikou. Důležitý je i mezinárodní přesah, o čemž svědčí i skutečnost, že slavnostnímu zahájení projektu věnovala pozornost i Mezinárodní agentura pro výzkum rakoviny (IARC) sídlící v Lyonu, jejíž zástupce dr. Jiří Zavadil na zahájení přednesl vyzvanou přednášku,“* dodává prof. Marek Svoboda, hlavní řešitel projektu SALVAGE a ředitel Masarykova onkologického ústavu.

První z výzkumných záměrů má na starosti Ústav molekulární a translační medicíny z Lékařské fakulty Univerzity Palackého v Olomouci (ÚMTM UPOL). *„Náš výzkum přináší vhled do molekulárních základů prekancerózních a časných rakovinných lézí a interakcí mezi nádorem a hostitelem. Tyto procesy jsou zásadní pro pochopení procesu maligní transformace, což je důležité pro zlepšení prevence, detekce a léčby rakoviny,“* vysvětluje juniorní výzkumník dr. Zdeněk Škrott, který výzkumný záměr vede. Klade si za cíl prozkoumat roli genomové integrity, proteotoxických stresových reakcí a buněčné senescence v časně onkogenezi a prozkoumat molekulární diverzitu v prekancerogenních a rakovinných lézích a stromálních buňkách. V plánu je genomická, epigenetická a proteomická analýza za účelem identifikace nových markerů a vylepšení diagnostických a léčebných přístupů. Další výzkum bude zaměřen na zkoumání interakcí mezi nádorem a hostitelem, důležitosti nádorového mikroprostředí a imunitního dohledu.

Porozumění trendům incidence, mortality a kumulace různých typů nádorových onemocnění a jejich přednádorových stavů a trendům výskytů rizikových faktorů v české populaci je důležité pro orientaci strategie kontroly nádorových onemocnění. *„Cílem druhého výzkumného záměru SALVAGE je aktualizovat a rozšířit dosavadní informace a provést nové analýzy národních, regionálních a kohortově specifických údajů o incidenci, úmrtnosti a přežití na nádorová onemocnění, aby bylo možné prozkoumat časové změny, geografické rozdíly a sociální nerovnosti v rizicích nádorových onemocnění,“* uvádí vedoucí výzkumného programu RECETOX Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity dr. Martin Bobák.

Součástí záměru je analýza souvislosti mezi tradičními a novými rizikovými faktory a biomarkery s

vybranými hlavními typy nádorů a odhad podílu případů, které lze přičíst těmto rizikovým faktorům. Dále dojde k výzkumu úlohy lidského expozomu (faktorů vnějšího prostředí a vnitřní expozice chemickým látkám) a mikrobiomu v riziku vzniku nádorových onemocnění. Budou se hledat příčiny rozdílů ve využívání screeningu v populaci například podle zeměpisné polohy, věku a socioekonomických a psychosociálních faktorů a posuzovat trendy a determinanty změn v přežití hlavních typů nádorů, zejména ve vztahu k metastazujícím nádorům, prognóze rakoviny a způsobům péče o pacienty s rakovinou. K dosažení těchto ambiciózních cílů výzkumný záměr č. 2 využije širokou škálu stávajících i nově získaných datových souborů a jejich propojení.

Třetí a poslední výzkumný záměr míří na včasnou detekci přednádorových stavů a časných nádorů, jejich prevenci a terapii. Klíčové aktivity zahrnují neinvazivní diagnostiku nádorů a prekanceróz pomocí tělních tekutin, inovativní detekční metody, multiomickou analýzu prekancerózních lézí a využití cirkulujících nádorových buněk a exosomů. Dále se projekt zaměřuje na terapeutické intervence, včetně využití některých již existujících léků za účelem chemoprevence, a vývoj inovativních terapeutik. V oblasti prevence jsou identifikovány rizikové faktory pro rozvoj druhotných nádorů u onkologických pacientů a navrhovány personalizované klinické studie. Výzkumný tým vede Marián Hajdúch z ÚMTM UPOL ve spolupráci s dalšími členy konsorcia.

*„Stávající aktivity zahrnují přípravu nebo spuštění několika klinických studií na biobankování a časnou detekci nádorů, například pomocí zjištění přítomnosti viru HPV v dutině ústní, který způsobuje nádory v oblasti dutiny ústní a krku, dále validační klinickou studii na biomarkery časně detekce nádorů plic z vydechaného vzduchu, nebo kohortovou preventivní studii na jedincích ve vysokém riziku nádorových chorob, kteří se rekrutují z pacientů vyléčených z rakoviny v dětském věku nebo z rodin s prokázaným dědičným rizikem vzniku nádorů,“ uzavírá doc. Marián Hajdúch.*

Doba řešení: 1. 1. 2024 - 30. 6. 2028

Žadatel: **Masarykův onkologický ústav**

Partneři projektu:

**Fakultní nemocnice v Motole**

**Fakultní nemocnice v Olomouci**

**Karlova univerzita, Lékařská fakulta v Plzni**

**Masarykova univerzita**

**Ostravská univerzita**

**Univerzita Palackého Olomouc**

**Univerzita Pardubice**

**Akronym: SALVAGE**

Registrační číslo projektu: CZ.02.01.01/00/22\_008/0004644

Rozpočet projektu: 488 016 955 Kč

<https://www.mou.cz/projekt-excelentniho-vyzkumu-salvage-sdruzuje-8-instituci-a-cili-na-prevenci-rakoviny/t2078>